

Stratégiaváltás Kaposváron

Interjú Szalay Lillával

Hévizi Róbert: *A Nemzeti Művelődési Intézet új székházának könyvtárában egy volt kollégánkkal beszélgetünk. Szalay Lilla jelenleg az Együd Árpád Kulturális Központ vezetője, Kaposvárról érkezett – ami az életpályáját illeti, visszakanyarodott a kiindulási pont felé, de korábban a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársa is volt. Hogyan emlékszik vissza ezekre az évekre?*

Szalay Lilla: Az életem nagyon szép időszaka volt az a közel négy év. Előzménye, hogy Somogy megyében 2007-ben szűnt meg a megyei művelődési központ, ahol addig dolgoztam. Az országban egyedülálló módon, jogutódlással a múzeumba került a szakmai feladatellátás, valamint három szakember. Furcsán néztünk egymásra a múzeumosokkal, mint amikor egy kényszerházasságban a két fél vizsgálja a másikat, mert innentől kezdve el kell tudniuk viselni egymást. Akkor épült ki a múzeumban a múzeumi közművelődés, a múzeumpedagógia; megérkeztünk mi a népművelő lelkületünkkel, ott találtuk magunkat egy viszonylag zárt intézményben. Mostanra viszont egy nagyon nyitott intézmény lett, és nagyon szépen működnek mindazok a feladatok, amiket akkor az a három szakember indított el. Így vissza-

tekintve azt kell mondanom, hogy a múzeumi időszak nagyon sokat tett hozzá a szakmai életemhez, és biztos vagyok benne, hogy az is hozzájárult ahhoz, hogy Somogy megye jól tudott alkalmazkodni a helyzethez, amikor a Nemzeti Művelődési Intézet 2013. január 1-én felállt, és magához szólította a megyéket. Talán pont azért, mert már túl voltunk egy változáson, amihez szintén jól tudtunk alkalmazkodni. Ilyen szempontból még ennyi év megszépítő távlatából is lehet mondani, hogy az akkor és úgy volt jó. Még ha az adott pillanatban ezt nem is így élték meg a felek. De biztos, hogy szerepe volt abban, hogy talán egy kicsit jobban vagy könnyebben fel tudtuk venni azt a tempót, amit a Művelődési Intézet elvárt és diktált, nagyon helyes módon.

H. R.: *Az ön életében nagy változást jelentett a szakmán belüli váltás? A döntés, hogy az országos módszertani szervezettől, a Nemzeti Művelődési Intézettől visszatér a városi, illetve térségi feladatellátáshoz?*

Sz. L.: Azért volt nagy váltás, mert 1986-tól kezdve a megyei módszertani feladatellátásban dolgoztam egészen 2016 őszé-

ig. Gyakorlatilag a feladatellátás a legbelsőbb lényegét tekintve mindig ugyanaz volt, hiszen szakmai módszertani segítségadásról és feladatellátásról beszélünk. Háromféle szervezetben végeztem ezt a munkát: a megyei művelődési központban, a múzeumban, illetve utána a Nemzeti Művelődési Intézetben. Így nekem ez egy nagyon nagy váltás volt, és nem is könnyen hoztam meg ezt a döntést, sokáig rágódtam azon, hogy 30 év után váltsak-e; tényleg nehezen jutottam el a döntésig.

H. R.: *Ha már a kezdeteket említette, szeretném megkérdezni, melyek az első kulturális élményei, hogyan került kapcsolatba egyáltalán a kultúrával?*

Együd Árpád Kulturális Központ épülete

Sz. L.: A gyerekkoromig nyúlnak vissza ennek a gyökerei. A családi szocializációm ilyen volt, hiszen édesapám bár fogorvosként dolgozott, művészember volt, amatőr képzőművész, így abból a körből rengeteg barátja volt. Másrészt az is eszembe jut, milyen furcsa az élet, hiszen most az Együd Árpád Kulturális Központot vezetem, és amikor a gimnáziumot kezdtem még nagyon régen, 1981-ben, akkor az osztályfőnököm egyúttal ezen intézmény jogelődjének a vezetője volt. Dr. Klujber László meghatározó személyiség volt Kaposvár életében. Akkor épült fel az agóra elődintézményének az épülete, a régi ifiház. Jól emlékszem arra a pillanatra, amikor bementünk Laci bácsihoz az ifiház igazgatói irodájába, még vezette az intézményt, de már megkapott minket osztályként; akkor azért nem gondoltam volna, hogy 35 év múlva gyakorlatilag ugyanabba az intézménybe kerülök. A gimnázium ideje alatt ez a bizonyos ifiház nagyon fontos szocializációs helyszín volt. Gyakorlatilag tehát gimnazista korom óta jártam oda és töltöttem ott rengeteg időt. Valahogy ez így belém ivódott családirag, és a baráti környezettel, mert mindig otthon voltam ebben az intézményben.

H. R.: *Milyen rendezvények voltak akkoriban az ifiházban?*

Sz. L.: Rendkívül jó kis rockkoncertek voltak. Volt egy baráti

társaság, egyidősek voltunk a zenészekkel, akik vashordókon zenéltek, alternatív zenét játszottak. Jó szívvel emlékszem vissza számtalan kiállításra és rendezvényre, a társaságra, ami akkor és ott közösségként működött.

H. R.: *Mit jelent az ön számára a kultúra, a közösségi szerepvállalás?*

Sz. L.: Gyakorlatilag az egész életemet jelenti. Pontosan azért, mert korai szocializációm volt ebben a közegben. Gimnazista koromban a diák színjátszókörbe jártam, és aztán érettségi után megkezdtem a magyar-népművelés szakot a Pécsi Egyetemen. Bár nem ez volt az eredeti tervem, mert színházi rendező szerettem volna lenni, de oda nem vettek fel, és rendes polgári szakmát is kellett választani a családom szerint. Bár a véletlennek köszönhetően kerültem a magyar-népművelés szakra, mert egyébként magyar-magyar szakra jelentkeztem. Úgy is álltam a magyar-népművelés szakhoz, hogy még év végén átjelentkeztem, de megfogott, és nem jelentkeztem át. Levelező képzésre jártam, aminek feltétele volt, hogy kulturális területen kellett mellette dolgozni. Az életemnek ez is egy nagyon érdekes visszakanyarodó története, mert az első munkahelyem az akkori megyei múzeum volt. Fél évig teremő voltam abban a múzeumban, ahova 2007-ben visszakérültem. 1986 márciusában kerültem

a megyei művelődési központba, ahol megszületett a nagy szerelem, az akkor népművelésnek nevezett közösségfejlesztés, közösségszervezés, módszertani munka területei iránt.

H. R.: *Azt mondják, hogy az ember akkor tanulja meg igazán a szakmát, ha végigjárja a ranglétrát, megismeri minden egyes munkafolyamat csínját-bínját. Akkor ezek szerint az ön életében ez így történt?*

Sz. L.: Lehet mondani, bár a klasszikus értelemben vett „művház” nem voltam; még be sem töltöttem a 19. életémem, rögtön a megyei művelődési központba kerültem. Véleményem szerint a '80-as évek közepe-második fele érdekes szakasza volt a közművelődéstörténetnek is. Én pedig hihetetlen tapasztalatokat szereztem. Megismertem az egész megyét: nem volt olyan települése a megyének, ahol ne jártam volna, ahol ne ismertem volna az ottani kollégákat. Nyilvánvalóan 19-20 évesen az ember módszertani tanácsokat nem nagyon tud adni, főleg nem nála jóval tapasztaltabb kollégáknak, de azok a beszélgetések és emberi kapcsolatok, amik akkor születtek, nagyon fontos építőkövei a szakmai életemnek.

Szalay Lilla és Kary József egy 2017-es szakmai napon

Farsangi pillanatok Fotó: Berkesi Ágota

H. R.: *És gondolom ebben az időszakban nemcsak a megyei intézményekkel, hanem az országos irányító szervezettel is kapcsolatban voltak. Hogyan ítéli meg most a Nemzeti Művelődési Intézet munkáját, itt határon belül, esetleg a határon túl, a Kárpát-medencében?*

Sz. L.: A mai magyar közművelődésnek nélkülözhetetlen, ha nem a legfontosabb eleme, hiszen egy olyan országos szakmai szervezetről beszélünk, ami éppen a hálózati építésben erős. Én fiatal koromban is már azt tapasztaltam, hogy a közművelődésben a hálózati típusú működés, az együttműködések kialakítása, folyamatos ébren- és karbantartása rendkívül fontos, hiszen egymástól is rengeteget tudunk tanulni, egymást nagyon jól tudjuk segíteni szakmailag is. Azt gondolom, hogy ebben kiemelkedő szerepe van az intézetnek.

H. R.: *A sokféle segítség közül, melyet a Nemzeti Művelődési Intézet nyújt, melyek állnak önhez a legközelebb?*

Sz. L.: Jelenleg egyértelműen a képzések. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy részt vehetek a szakemberek oktatásában, középfokú és felsőfokú OKJ-s képzésekben. Azokkal a kollégákkal is tudok további kapcsolatot építeni és tartani, akikkel egyébként a szakmai mun-

kám során kapcsolatban vagyok. Ez tehát nemcsak oktatói, hanem egyfajta mentori tevékenység is, hiszen a képzés után is bátran megkereshetnek, bármikor fordulhatnak hozzám segítségért. Mindemellett a munkatársaim is járnak a Nemzeti Művelődési Intézet szervezésében megvalósuló szakmai képzésekre; éppen a múlt héten végzett egy kollégám a Somogy Megyei Igazgatóság egyik képzésén. Jelen pillanatban tehát a képzés a legerősebb kapcsolat közöttünk, de ezen kívül is sok egyéb területen vagyunk kapcsolatban. Például együtt készülünk egy program megvalósítására, ugyanis Kaposvár város önkormányzata a közösségbarát önkormányzat elismerésben részesült az intézmény

részéről. Szeptemberre tervezünk egy olyan civil napot megvalósítani, amely a Művelődési Intézet feladatfinanszírozási támogatásával valósul meg önálló projektként.

H. R.: *Milyen rendszerességgel találkoznak a megyei igazgatóság munkatársaival?*

Sz. L.: Változó, hogy hetente vagy kéthetente, de elég sűrűn. Ha éppen személyesen nem is találkozunk, akkor telefonos kapcsolatban vagyunk. A kapcsolattartás tehát abszolút mértékben rendszeresnek mondható.

H. R.: *A közelmúltban készült el a Nemzeti Művelődési Intézet székháza Lakiteleken, melynek a könyvtárában van szerencsénk most beszélgetni. Érkezésekor milyen benyomásokat szerzett magáról az épületről?*

Sz. L.: Nagy ámulatba estem. Most vagyok itt először, mióta elkészült a székház, sajnos az építési folyamatot nem tudtam végig figyelemmel kísérni. Talán csak az alapok voltak még meg, amikor legutoljára itt jártam, és hihetetlen nagy a fejlődés. Gyönyörű ez a székház kívül-belül. Nagyon jó érzés volt végignézni. Mély benyomást tesz az emberre – ahogy azt a kollégáimmal is beszélgettük érkezésünkkor. Nagyon szép épületben dolgozhatnak.

Résztevők a Hegyes-begyés disznólab – farsangi népszokások rendezvényen Fotó: Berkesi Ágota

Díjátadás a gyermeknapon Fotó: Berkesi Ágota

H. R.: *Igen, ez vitathatatlan. Az épület fizikai valója után tekintsünk most a közösségi művelődés jövőjére. Ön mit gondol erről?*

Sz. L.: Ez egy rendkívül nehéz kérdés. Főleg ebben a pandémiás időszakban, ami véleményem szerint a mi területünket is rosszul érinti; a mi szakmánkra is nagy hatással volt ez az időszak. Ez talán kissé visszaveti az eddigi pozitív folyamatokat, amelyek az elmúlt években indultak el. Gondolok itt a törvénymódosításra, amelynek célja, hogy a lehető legtöbb településen, sőt minden településen legyen kollégánk. Ez egy nagy hiányosság volt az elmúlt években, és ha ez január 1-től valóban meg tud valósulni, akkor ez egy nagyon-nagyon komoly lépés lesz, nemcsak a közművelődésre, hanem a teljes kulturális életre hatással lesz.

H. R.: *Említette a járványügyi helyzetet, ami valóban komoly kihívás volt minden területen. De ezen túl további változások is vannak a magyarországi közművelődésben, illetve a Kárpát-medencei közművelődési lehetőségek sorában. Ezekkel a kihívásokkal hogyan tudnak megbirkózni ott helyben, Kaposváron?*

Sz. L.: Folyamatosan küldtük vissza ez alatt a néhány hónap alatt az intézettől kapott kérdőíveket, melyek utolsó kérdései a jövőre

vonatkoztak. A kérdés valahogy így hangzott: minden marad-e ugyanúgy, mint a pandémia előtt, hogyan alakulnak a folyamatok a jövőben? Minden alkalommal azt a választ jelöltük, hogy stratégiai-
lag kell átgondolnunk az intézmény szerepét, ami az elmúlt hetekben meg is történt. Egy olyan jövőképet vázoltunk fel magunknak, amiben olyan fogalmak köré próbáltuk építeni a feladatellátást, ami a mi számunkra is értelmezhető mind szakmailag, mind emberileg, a humán oldaláról egyaránt, és bízunk benne, hogy a fenntartó is ugyanúgy értelmezi ezeket a hívószavakat. Városunkban a következő tíz év egyik legfontosabb fejlesztési területe az egészség: 2030-ra Kaposvár szeretne Magyarország legegészségesebb városa lenni. Azt gondoljuk, hogy az intézmény munkája e fogalom köré nagyon szépen felépíthető. Alá- és mellérendezhetőek mindazok a tevékenységek, alapszolgáltatások és egy új-fajta szakmai megközelítés, amiből

egy kerek egész születhet. Értelmezésünkben az egészség nemcsak a testi egészséget, hanem a lelkit is jelenti. Ez utóbbi témakörhöz az a társadalomfejlesztő munka, ami a közművelődés lényegét adja, nagyon szépen mellérendelhető; akár a környezettudatossággal bezárólag, természetesen a családokra és a hagyományokra építő módon is.

H. R.: *A kulturális intézményben milyen létszámban folyik jelenleg a munka?*

Sz. L.: Egészen pontosan 29 fő dolgozik együtt. Ennek majdnem a fele szakmai munkatárs, és ugyanannyi a technikai létszám. Azért is tudom a pontos adatokat mondani, mert a törvénymódosítás miatt éppen az elmúlt napokban táblázatokba rendeztem az összes kollégám összes adatát, ezért most tisztában vagyok vele, ki mióta dolgozik, milyen munkakörben és milyen bérért.

H. R.: *Melyek a legfontosabb programok, amelyek előkészítés vagy szervezés alatt vannak?*

Sz. L.: A februári közgyűlés a városban a nagyrendezvények szervezését a színházhoz tette át, ami addig az intézmény egyik jelentős feladatellátása volt. Ez a stratégiai váltás a teljes tevékenységünk újragondolására készített. A szakmai gondolkodásunkban most a legnagyobb részt ez az újrastrukturálás, ez a fajta stratégiai váltás teszi ki: jelenlegi legnagyobb feladatunk a munkatársakkal kitalálni, hogyan lehet ezeket a kis mozaikokat a lehető legjobban úgy egymás mellé illeszteni, hogy abból egy kerek egész születhessen.

SZALAY LILLA 1990-ben a JPTE magyar-népművelés szakán diplomázott, majd 2020-ban a PTE mesterképzésén kulturális mediátorként végzett. 1986-tól egészen az intézmény megszűnéséig, 2007-ig a Somogy Megyei Művelődési Központ munkatársa volt. Ezután a jogutód Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága munkatársa, majd a közművelődési osztály vezetője volt. 2013. január 1-től a Nemzeti Művelődési Intézet Somogy Megyei Irodájának vezetője lett, ahol közel 4 évig dolgozott. 2016 októberétől az ország első átadott agórája, a kaposvári Együd Árpád Kulturális Központ igazgatója.